

Over 60% av Gazas boliger er blitt ødelagt. Her fra leilighetskomplekset til familien Krayem. FOTO: Privat.

Ghada Krayem: En stemme fra Gazas ruiner

Familien er blitt evakuert elleve ganger. Nå venter de på å dø.

Idet skumringen siver gjennom gardinene, vekkes 23 år gamle Ghada Krayem av vekkerklokken sin. Forsiktig glir hun ut av den varme sengen, bort fra det trygge omfavnet av drømmene sine og inn i virkelighetens kalde grep. Det er tidlig morgen i Nord-Gaza og til tross for at det er lørdag, er dette en vanlig arbeidsdag for 23-åringen.

I en søskenflokk på ni, er hun eldstemann. Hun er også familiens *eneste* inntektskilde. Pappaen deres har vært i en stygg bilulykke knappe måneder før, noe som har gjort han ufør.

Datoen er 7. oktober 2023, og før Ghada rekker å lage ferdig kaffen sin og reise på jobb, hører hun de første smellene.

Krayem-familien sitter rundt middagsbordet. I dag har de mistet alt. FOTO: Privat.

Hamas har sendt ut militære raketter og soldater med mål på israelske sivile – og like overrasket som Israel, blir også familien Krayem. *Det tar ikke lange tiden før den israelske stat har erklært krig.*

Mens byggene raser rundt dem og kuleskudd utveksles – mens livet glir ut av øynene til de som en gang var familiens naboer og venner, går Ghada i overlevelsesmodus.

Fra nå av handler hverdagen kun om å beskytte familien.

I tiden som følger legger hun jevnlig ut oppdateringer på sosiale medier.

På Instagram filmer hun videoer av hva som skjer, og på Facebook legger hun ut personlige meldinger til familien – det er også på Facebook jeg skal få tak i henne en solfylt vårdag i mai, syv måneder etter krigens start.

Hun forteller meg om angrepene og skjebnene rundt henne – men også de små lysglimtene i alt det vonde. Slik som at himmelen over Gaza fremdeles har de vakreste solnedgangene, og om samholdet og omsorgen menneskene viser for hverandre. Målet er at verden skal klare å se livene og historiene bak de høye dødstillene, sier hun.

Mens bomberegnet faller, er himmelen over Gaza fargerik. FOTO: Privat.

– Mens resten av verden markerer det nye året med feiringer og løfter, forblir Gaza fanget i et uendelig mareritt. En frykt som kjenner ingen grenser, skriver hun til meg i en melding på WhatsApp.

Det er enklere for henne å prate der.

Etter starten av krigen i oktober har Ghada følt som om hun har vært i en slags koma. Som om kroppen hennes har gått på autopilot, forteller hun. Når hun deler opplevelser fra krigen er det spesielt én periode som skiller seg ut.

Torsdag 7. desember 2023 har det allerede gått to måneder. To måneder siden familien på elleve har kunnet sove trygt - leilighetsveggene bærer preg av kulehull, og om nettene må de ligge samlet i oppgangen på leilighetskomplekset deres. Det er det som er tryggest.

I gatene utenfor står det rad på rad med israelske militærstyrker som forsøker å lokke dem ut. Ghadas lillebror titter ut av vinduet, og når en snikskytter får øye på ham blir han skutt. Heldigvis er skaden minimal, og han kommer unna med livet i behold.

Gleden er kortvarig. Allerede dagen etter sprenger okkupasjonsmakten inngangene til leilighetskompleksene – nå beordrer de familiene ut. Kvinner og menn separat.

«Sett deg i bussen, eller så skyter jeg».

Hun spør bare om å få hente litt klær og sko, nå står Ghada med munningen til et maskingevær i ansiktet. Vedsiden av henne står mammaen og trygler en soldat om å ikke ta fra dem hjemmet deres. Tårene triller nedover kinnene hennes, og Ghada vil tørke dem vekk.

«For døtrene mine, vær så snill».

– Få ting er like smertefullt som å se sin egen mor tryggle og be på dine vegne, skriver hun.

Syv måneder etter de første angrepene er familien blitt evakuert hele elleve ganger. Da de endelig kan returnere hjem er leiligheten deres så godt som jevnet med jorden – likevel ønsker de ikke å forlate Nord-Gaza. Det er dette som er hjemme.

Før og etter bilder av leiligheten til familien. Nå sover de i telt i gatene. FOTO: Privat.

Hun forteller at det eneste taket de har over hodet, er et gjennomsiktig telt plassert midt i smørøyet av Al-Daraj. Et nabolag som én gang var Gazas eldste bebodde område, og som rommet byens største moské, Store Omari-moské.

I dag er det kun ruiner som står igjen.

– Sulten dreper oss

Det kan gå flere dager før Ghada har muligheten til å svare på meldinger. Mobildekningen i Gaza er svak, i tillegg må hun bruke tiden på å forsørge familiemedlemmene sine så godt hun kan. De må samle regnvann i bøtter for å få drikke, og tilgang på mat er minimal. Både for dem, men også resten av Gazas befolkning.

Ifølge rapporter fra FN er over 1,1 million kvinner, menn og barn på et katastrofalt nivå av hungersnød. Krayem familien er en av de *heldige* – for de siste månedene har de fått tak i én sekk med mel, i tillegg til kattemat og fuglefrø.

Selv om hele familien er underernært, er de spesielt bekymret for lillesøsteren Elaine (3). I en video på Instagram forteller hun om den lille jenta:

«Det finnes ikke mat som er rikt på kalsium, vitaminer eller noe annet. Det finnes ikke engang melk som hun kan få. Vi har måttet få juice som er gått ut på dato og nå har tennene hennes begynt å brytes ned. Flere av dem har allerede falt ut».

I videoen gaper Elaine opp, og man ser tydelig at den øverste raden med tenner er forsvunnet. Det eneste som er igjen er sorte hull der de en gang pleide å være.

– Hvordan forteller jeg en 3-åring hvorfor vi ikke har mat? Hvordan kan jeg forklare til henne at vi ikke sulter henne med vilje – men at vi alle lider?

– Vi kan overleve bombene, dødsfallene, ydmykelsen og sorgen. Det er sulten som dreper oss. Hver dag våkner vi til tankene om vi vil klare å finne dyremat vi kan spise, forteller hun.

Ghada har allerede mistet to av sine nærmeste til bomberegnet, hun vil ikke miste flere.

Tidlig i april, på dag nummer to av festdagen Id al-Fitr, opplever Ghada et uopprettelig tap da pappaen hennes og broren, Mohammad, går bort i det Ghada omtaler som en «martyrdød».

De blir begge truffet av en Israelsk missil, og dør øyeblikkelig.

Mens barn i Norge leker i barnehagen, handler de eneste ordene Elaine (3) har lært seg om bombene. FOTO: Privat.

Søsknene og mammaen Camilla før krigen. FOTO: Privat.

Mohammads kropp blir funnet og familien får gitt han en verdig begravelse, så langt det lar seg gjøre. Pappaen finner de aldri.

– Det er ingen spor igjen av pappaen min. Jeg vet ikke hvordan jeg skal si farvel, forteller hun.

Ifølge FN har krigen i Gaza krevd over 35 000 menneskeliv. Blant disse finner vi 14 000 barn, 12 000 menn og 9000 kvinner. *Mohammad og pappa har blitt en del av statistikken.*

I hvert smil bærer Ghada byrden av tapt uskyld. Øynene hennes forteller historien om en sjel som har sett for mye, som har vært vitne til for mye smerte i en ung alder. Hun snakker om

de som ikke lenger er her med en blanding av sorg og stolthet, som om hver tåre hun har felt er et minnesmerke over deres liv og offer.

Men etter alt hun har opplevd er det viktigste for henne at historiene blir fortalt videre.

En kamp for forandring

– Si ifra om du trenger flere detaljer. Jeg er her for å hjelpe. *Ikke bekymre deg, min kjære*, skriver hun med et hjerte på slutten.

Jeg vil gjerne høre mer om livet *før* krigen. Hva formet Ghada til det omsorgsmennesket hun er i dag?

«*Hva med din historie, Ghada? Hvem er du?*».

Historien hennes startet i år 2000, da en liten jente ble født blant det støvete lappeteppet av bygninger som utgjør Gazas trange omgivelser. Hun var den første av ni søsken, og helt fra begynnelsen visste hun at hennes mening i livet var å gå frem som en god rollemodell for de yngre søsknene sine – spesielt søstrene.

For Ghada var det viktig å vise at kvinner som henne, hadde de samme kunnskapene og ferdighetene som menn.

Kunne menn klare å lykkes – da skulle hun også det.

– Når jeg tenker over tiden *før* krigen husker jeg at jeg bar smilet mitt som et smykke. Jeg hadde så mange forventninger. Jeg gledet meg til avgangsfesten på universitet – jeg hadde allerede planlagt hvordan jeg skulle ta på meg kappen og stride over scenen. Etterpå skulle jeg feire med familien.

Og lykkes klarte hun – Ghada ble Gazas første kvinnelige tekniker innen fotovoltaiske solenergisystemer. Med andre ord: hun arbeidet med omdanningen av solenergi til elektrisk energi gjennom solcellepaneler – og med prisen European Green Skills Award under beltet, ble hun allerede som 21-åring omtalt som Palestinas mest innflytelsesrike kvinne i måten hun inspirerte unge jenter til å være sterke, smarte og motstandsdyktige i en mannsdominert verden.

Ghada med diplom etter fullført grad på universitetet. FOTO: Privat.

– Å lære om solenergi er et fantastisk skritt mot å finne en løsning på strømkrisen i Gaza. Solenergi kan gi en bærekraftig og pålitelig energikilde som ikke er avhengig av eksterne faktorer, forteller hun.

Til vanlig er det Israel som kontrollerer strømmen i byene, og på grunn av den pågående konflikten mellom den israelske stat og det palestinske folket, har Gazastripen i en årrekke lidd av større strømbrydd og vannmangel.

– Ved å iverksette solenergisystemer i Gaza kan vi bidra til utviklingen av et mer motstandsdyktig og selvforsynt samfunn.

Ghada (23) var Gazas første kvinnelige tekniker innen solenergi og gledet seg stort til å utvikle seg innen dette. FOTO: Privat.

«Melding ikke sendt»

Konflikten mellom Israel og Palestina blir omtalt som en av verdens mest innviklede. Tidslinjen strekker seg over 75 år, og det er vanskelig å sette seg inn i de mange utviklingene som har ført til situasjonen slik den er i dag.

Per 13. mai 2024 er livslinjen mellom Rafah og Egypt stengt av Israelske myndigheter. Det betyr at der det før oktober 2023 har pleid å komme rundt 500 lastebiler med nødhjelp til Gaza hver dag, er det etter 6. mai kommet mellom 0-6 stykker.

Over 1,7 millioner mennesker er intern fordrevne og stadig på flukt – det utgjør over 75% av hele Gazas befolkning. Familien Krayem er blant disse.

«Er dere fremdeles i Nord-Gaza?»

«Ja, vi er i Al-Daraj.»

Nord-Gaza er et av de mer utsatte områdene å befinne seg i – man vet aldri når neste bombe treffer, og slik det er nå venter familien på ingenting annet. Med stengte grenser i Rafah, har Ghada gitt opp på drømmen om Egypt. Nå venter de på å dø.

Meldingen om at familien befinner seg i Al-Daraj, er den siste meldingen jeg mottar fra Ghada.

«Hei, kjære Ghada. Det er lenge siden jeg har hørt fra deg. Jeg håper dere er trygge og uskadd. Dere er i tankene mine.»

Meldingen når aldri frem.